



ISSN: 3060-4613



MAKTABGACHA  
VA MAKTAB  
TA'LIMI VAZIRLIGI



**No7**  
**2025**

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

# M

# AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal



# MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI



Elektron nashr. 736 sahifa,  
1-iyul, 2025-yil.

## **BOSH MUHARRIR:**

Umarova H. O'. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

## **BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:**

Karimova E'zoza Gapirjanovna – Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti rektori  
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

## **TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI**

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik  
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik  
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor  
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor  
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor  
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor  
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor  
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)  
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)  
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)  
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)  
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)  
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)  
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent  
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor  
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor  
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)  
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent  
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent  
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti  
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor  
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)  
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent  
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent  
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)  
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent  
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori  
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)  
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari  
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

**Muassis:** "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

**Hamkorlarimiz:** O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

#### **EDITOR-IN-CHIEF:**

**Umarova H. O'.** – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

#### **DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:**

**Ibragimova Gulsanam Ne'matovna** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Karimova E'zoza Gapirzhanovna** – Rector of the Nizami National Pedagogical University of Uzbekistan

#### **EDITORIAL BOARD MEMBERS:**

**Ibragimov X.I.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

**Shoumarov G' B.** – Doctor of Psychological Sciences, Academician

**Qirg'izboyev A. K.** – Doctor of Historical Sciences, Professor

**Jamoldinova O.R.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Sharipov Sh.S.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Shermuhhammadov B.Sh.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Ma'murov B.B.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Madraximova F.R.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Kalonov M.B.** – Doctor of Economic Sciences, Professor

**Nabiyev D.X.** – Doctor of Economic Sciences, Professor

**Koldoshev K. M.** – Doctor of Economic Sciences, Professor

**Ikramxanova F.I.** – Doctor of Philological Sciences, Professor

**Ismagilova F.S.** – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

**Stoyuxina N.Yu.** – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

**Magauova A.S.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

**Rejep O'zyurek** – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

**Wookyu Cha** – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

**Polonnikov A.A.** – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

**Mizayeva F. O.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Baybayeva M.X.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Muxsiyeva A.T.** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

**Aliyev B.** – Doctor of philosophy, professor

**Gafurov D. O.** – Doctor of Philosophy (PhD)

**Shomurodov R.T.** – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

**Mirzayeva F.O.** – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

**Jalilova S.X.** – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

**Bafayev M.M.** – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

**Usmonova D.I.** – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

**Saifnazarov I.** – Doctor of philosophy, professor

**Nematov Sh.E.** – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

**Tillashayxova X.A.** – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

**Yuldasheva F.I.** – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

**Doniyorov S. M.** – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

**Yuldasheva D.B.** – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

**Tangriyev A.T.** – is a professor of Tashkent State University of Economics

**Ashurov R. R.** – doctor of philosophy (PhD) in psychology

**Panjiyev M. A.** – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

**Khudaiberganov N. A.** – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

**Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences**

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”  
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti  
Administratsiyasi huzuridagi Axborot  
va ommaviy kommunikatsiyalar  
agentligi tomonidan **№C-5669363**  
reyestr raqami tartibi bo‘yicha  
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

# MUNDARIJA

Konvergent tahririyat mas'uliyati: Yangi O'zbekistonni barpo etish jarayonini yoritish tendensiyalari .....	16
<b>Doniyorov Salim Musurmonovich</b>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy bilimlarini shakllantirish.....	23
<b>Nazarov Odil Omanqulovich</b>	
"Uzluksiz ma'naviy tarbiya konsepsiyasi"da ijtimoiy-pedagogik hamkorlikning o'rni .....	27
<b>Abirova Umida Nazarovna</b>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda uchraydigan nutq nuqsonlarini oldini olish va uning ahamiyati.....	30
<b>Akramov Dostonbek Ikromjon o'g'li</b>	
Pedagogik jarayonda axloqiy qarashlarni shakllantirish usul va vositalari .....	34
<b>Xudoykulova Shaxlo Mamaniyozovna</b>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarining ijodkorligini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning ahamiyati .....	38
<b>Salimova Dilmira Farxodovna</b>	
Aholining iqtisodiy axborot savodxonligini oshirishdagi muammo va kamchiliklar .....	41
<b>Rajabov Asliddin Xolmirzayevich</b>	
Favqulodda vaziyatlar yo'nalishi ta'limida muloqotning ahamiyati.....	44
<b>Boltayev Baxtiyor Yunusovich</b>	
Biologiya ta'limi va raqamli texnologiyalar .....	48
<b>E. Po'latova</b>	
Boshlang'ich ta'limga tayyorlov guruhi bolalarini kasbga yo'naltirishda stem yondashuvining ahamiyati ...	51
<b>Egamova Ravshanoy Surobjonovna</b>	
O'zbekiston TIMSS natijalarini qanday yaxshilashi mumkin? Innovatsion ta'lim yondashuvlari va samarali strategiyalar.....	55
<b>G'ayniddinov Shayxislom Tolibjon o'g'li</b>	
Nutq kamchiliklarini bartaraf etishda mutaxassislar hamkorligi .....	60
<b>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</b>	
Developing Student's Critical Skills Through Technology-Enhanced English Lessons .....	63
<b>Mavlonova Dildora Shuxrat qizi</b>	
Bahrom Ro'zimuhammad she'rlarini o'qitishda integratsiya usulidan foydalanish .....	67
<b>Nomozova Dilobar Suyun qizi</b>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirish: bosqichlar va tamoyillar .....	72
<b>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</b>	
3D Modeling of Virtual Chemical Laboratories .....	75
<b>Qayumov Jamshid Ma'rufjon o'g'li</b>	
Fostering Metacognitive Skills in Efl Learners Through Ai-Supported Instruction: a Review of Recent Literature .....	80
<b>Ruzieva Maftuna</b>	
Onlayn va gibrid ta'lim sharoitida mashinasozlik texnologiyasi faniga qiziqishni oshirishning nazariy asoslari.....	85
<b>Sarimsakova Soxibaxon Raxmonjanovna</b>	
Loyihalashtirilgan integral darslar samaradorligi (9-sinflar uchun "Metallar va ularning umumiy xususiyatlari" mavzusida).....	88
<b>Sharipova Hakima Shavkatovna</b>	
Metacognition and Self-Regulated Learning .....	92
<b>Turayeva Nazira Ibragimovna</b>	
Методические возможности совершенствования обучения научной письменной речи на основе коммуникативно-деятельностного подхода .....	95
<b>Меденцева Наталья Петровна</b>	
Transformatsion jarayonlarda tibbiyot oliy ta'lim muassasalari raqobatbardoshligini oshirish strategiyalari .....	100
<b>Jonibekov Jasur Jonibekovich</b>	



O'zbek milliy musiqasi: boy madaniyat va san'atning ajralmas qismi.....	105
<b>Rustamova Maxsuma Farxodbek qizi</b>	
Sharq va G'arbda tibbiyot fanlarining yaratilishi tarixi.....	108
<b>Bakayev Najmiddin</b>	
Didaktik o'yinlar bola faoliyatining asosiy vositasi sifatida.....	112
<b>Egamova Madina Qobil qizi</b>	
Tibbiyot oliy ta'lim muassasalari talabalarining konvergent-kreativ tafakkurini takomillashtirishning didaktik asoslari.....	116
<b>Egamova Shukriya Amanovna</b>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida universal ta'lim faoliyatlari orqali tarbiyaviy maqsadlarga erishish imkoniyatlari .....	119
<b>G'aybullayeva Nafisaxon Nosirjon qizi</b>	
Matematika o'qitishning klassik metodlaridan zamonaviy usullariga o'tish .....	124
<b>G'ofurov Jamoliddin Xusniddinovich</b>	
Jahon miqyosida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari .....	128
<b>Hoshimova Dilnoza Boymirzoyevna, Mahmudova Zulfiya Homidovna</b>	
Bo'lajak o'qituvchilarning prognostik kompetensiyasini rivojlantirish tamoyillari.....	131
<b>Ikromova Munisa Sheraliyevna</b>	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy tayyorgarligini grafik ma'lumotlar asosida oshirishning didaktik asoslari .....	134
<b>Jumanazarova Zuhra Qosimjonovna</b>	
Sport va jismoniy tarbiya pedagogikasida innovatsion metodlar .....	138
<b>Jumanova Iroda Shokirjon qizi</b>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish .....	141
<b>Jumayeva Sarvinoz Ilhombekovna</b>	
Talabalarda nutqiy tarkibiy tuzilmalarni shakllantirish texnologiyasi .....	145
<b>Kiyamova Maxbuba Sultanovna</b>	
Innovatsion yondoshuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining fikrlash qobiliyatini rivojlantirishning amaliy jihatlari .....	148
<b>Mamadiyurov Jamol</b>	
Ingliz tili matnlarini o'rganishda 6-sinf o'quvchilarining grammatik kompetensiyasini oshirish va tatbiq qilishning samarali usullari.....	152
<b>Sharipova Firuza Mehriddinovna</b>	
Kar va zaif eshituvchi yuqori sinf o'quvchilarining axborot kompetensiyasini rivojlantirish modeli .....	155
<b>Tursunov Hojiakbar Hamidullo o'g'li</b>	
Maktabgacha ta'limda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim – pedagogik muammo sifatida.....	159
<b>Xallokova Maksudaxon Ergashevna</b>	
Altruistik xulq-atvorning shaxsiy va ijtimoiy determinantlari.....	162
<b>Xatamova Ferangiz Ibodulloevna</b>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirishning xorijiy va milliy tajribasi .....	166
<b>Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna</b>	
Refleksiv yondashuvning ta'lim jarayonidagi o'rni va afzalliklari.....	170
<b>Yodgorova Gulrux Farhodovna</b>	
Совершенство методики формирования компетентности будущих студентов-искусствоведов в условиях цифрового образования.....	174
<b>Юлдашев Эргаш Сабинович</b>	
O'z-o'zini rivojlantirish tushunchasi va uning pedagogik mohiyati.....	177
<b>Kudenov Temurbek Maxsetbaevich</b>	
Boshlang'ich sinf o'qish darslarida hikoya janrini o'qitishda zamonaviy texnologiyalardan foydalanish dolzarb muammo sifatida .....	180
<b>Ergasheva Shoxida Nurmuxammadovna</b>	
Ingliz tili darslarini interaktiv tashkil etishda raqamli ta'lim vositalarining o'rni va metodik yondashuvlar .....	185
<b>Raxmatullayeva Barno Baxtiyor qizi</b>	
The Effectiveness of Using Podcasts to Enhance Listening Comprehension and Vocabulary Acquisition in Secondary School English Classes.....	189
<b>Meliboyev Zuxriddin Isroil ugli</b>	

O'zbekiston tarixi darslarida pedagogik improvizatsiyani texnologiyalashtirish va raqamlashtirish imkoniyatlari .....	192
<i>Ergasheva Muhayyoxon G'anijonovna</i>	
Tasviriy faoliyat vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning samaradorligi.....	196
<i>Arslanova Umidaxon Komiljon qizi</i>	
Baxtli pedagoglar sirlari yoki kasbdagi subyektiv farovonlik .....	201
<i>Adilova Zulfiya Djavdatovna</i>	
Ayollarning siyosiy faolligini oshirishda gender kvotalarining o'rni .....	204
<i>Abdukaxorova O'g'iloy Isroiljon qizi</i>	
The Content of Developing Students' Communicative Culture Through a Bilingual Approach .....	207
<i>Abdukhalilova Feruzakhon Ulugbek kizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi nutqida kamchiligi bo'lgan bolalar so'zlashuv nutqini shakllantirishda o'yin texnologiyalaridan foydalanish ahamiyati.....	210
<i>Abdullayeva Ugiloy Djurayevna</i>	
Chet tili intellektual va kasbiy rivojlanish kaliti .....	214
<i>Aripova Sayida Abdulaxatovna</i>	
Raqamli etiket: zamonaviy ta'limda yangi madaniyat talabi .....	217
<i>Rasuljon Atamuratov</i>	
Raqamli xiyonat: zamonaviy munosabatlar va sodiqlik inqirozi.....	221
<i>Azizova Shodiya Utkur qizi</i>	
Badiiy tarjimada leksik birliklarning lingvomadaniy aspektlari .....	224
<i>Mardiyeva Maxbuba Shavkatovna</i>	
O'quvchilarda funksional savodxonlikni rivojlantirishga yo'naltirilgan dasturiy platformani pedagogik loyihalash.....	228
<i>Obloqulov Sulaymon Maxmayusuf o'g'li</i>	
Kurashchilar orasida jarohatlarning oldini olish: reabilitatsiya va profilaktik uslublar .....	232
<i>Ochilova Sarvinoz Salim qizi</i>	
Xalq og'zaki ijodi vositasida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishga tayyorlashning pedagogik-psixologik jihatlari .....	236
<i>Oxunova Nozimaxon Mirzag'ulom qizi</i>	
Loyiha asosidagi o'qitish orqali yoshlarda liderlik qobiliyatini rivojlantirish usullari.....	239
<i>Risvayeva Charos Zaydilla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga ingliz tilini o'yinlar vositasida o'rgatishga qaratilgan mashq va topshiriqlarning samaradorligi.....	242
<i>Toshniyozova Dildora, Meliyeva Nargizaxon</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni tarixiy va ma'naviy ideallarga aksiologik munosabatini rivojlantirish modeli .....	245
<i>Tursunova Dilnoza Adhamjon qizi</i>	
Shaxs rivojlanishida pedagogika va psixologiyaning o'rni.....	248
<i>Umirova Guldon Jamoliddin qizi</i>	
Toshkent shahri havosi ifloslanishining sabablari va oldini olish choralari .....	251
<i>Ungalov Akmal Navruzovich</i>	
Sun'iy intellekt asosida tuzilgan interaktiv platformalar va ulardan foydalanuvchi tajribasi .....	254
<i>Xabirova Zulfiya Anvarbekovna</i>	
Talabalar ijtimoiy faollik indeksini rivojlantirishda tyutorlik faoliyatining o'rni va ahamiyati .....	257
<i>Xamrakulov Jasurbek Muxammadjon o'g'li</i>	
Hozirgi davr pedagogikasida sharqona ta'limning ahamiyati.....	260
<i>Yuldasheva Mastura Islamovna</i>	
Пословицы и поговорки как отражение картины мира .....	263
<i>Алламбергенова Шахноза Садатдиновна</i>	
Raqamlashtirish sharoitida talabalarning mustaqil ta'lim olish kompetensiyasini rivojlantirishda mustaqil ta'limning o'rni .....	268
<i>Abdumannopov Muhammadsahib Muhammadyusuf o'g'li</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini kasbiy-kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlar.....	272
<i>Khadicha Mukhamadiyeva Karomatovna</i>	



Zamonaviy didaktik yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning analitik va ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirish.....	277
<b>Mo'minova Gulhayo Turg'unboy qizi</b>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarni tyutorlik faoliyatiga tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari .....	280
<b>O'rinova Nilufar Muhammadovna</b>	
Aholi o'rtasida yoshlarning pedagogik intervensiyalar orqali ilmiy faolligini oshirish va sog'lom turmush tarzini shakllantirish metodikasi.....	286
<b>Raximov Xasanboy Kamoliddin o'g'li</b>	
Buyuk ipak yo'li – yangi geosiyosiy va iqtisodiy aloqalarning tarixiy asosi sifatida.....	290
<b>Tugalova Madina Erkin qizi</b>	
Ilk maktabgacha yoshdagi bolalarda sensor tarbiya.....	293
<b>Umarova Muyassarxon A'zamjonovna</b>	
Rus tilida o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning nazariy-metodik asoslari .....	297
<b>Xanova Dilrabo</b>	
Didactic Possibilities of Teaching English in Primary Schools Based on 3D Interactive Technologies .....	303
<b>Kholiqova Lutfiya Umurzoqovna</b>	
Raqamli dasturiy vositalari asosida organik kimyo fanini o'qitish jarayonlarini loyihalashtirish modeli .....	306
<b>Ametova Guljamilya Elbrusovna</b>	
Talabalarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirishning amaliy asoslarini takomillashtirish .....	310
<b>Baydjanov Bekzod Xaitboyevich</b>	
Aksiologik yondashuv asosida o'quv mashg'ulotlarini tashkil etishning til o'rganish jarayonidagi ahamiyati.....	314
<b>Choriyeva Feruza Amrullayevna</b>	
Ibrayim Yusupovning "Saksovu" she'rini o'qitish metodikasi .....	317
<b>Darmenov Allayar Abdilxaq uli</b>	
Innovatsion ta'lim sharoitida talabalarning madaniyatlararo kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi....	320
<b>Ergasheva Anbar Shaymardan qizi</b>	
Oiladagi zo'ravonlik: sabablari, oqibatlari va psixologik yondashuvlar .....	324
<b>Jo'rayeva Kaniza Akbarali qizi</b>	
Darsda talabalar nutqiy qobiliyatini shakllantirish masalalari.....	329
<b>Kamoliddinova Maftuna Xusniddin qizi</b>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari o'quvchilarida kreativlikni shakllantirishni boshqarish .....	334
<b>Nasriddinov Xasan Baxtiyor o'g'li</b>	
Nutq nuqsoniga ega bolalarni maktabga tayyorlashda psixologik aspektlar va pedagogik yondashuvlar ...	339
<b>Normatova Maftuna Kengash qizi, Kamolova Gulshoda Jobir qizi</b>	
Talabalarni ma'naviy tarbiyalash diagnostikasining psixologik va pedagogik manbalardagi talqini .....	346
<b>Saotmuratova Zebo Yuldash qizi</b>	
OTM talabalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishning tashkiliy va pedagogik shart-sharoitlari.....	350
<b>Tokumbetova Mexribonu Shavkat qizi</b>	
Ma'naviy yetuklik sari: jadid adabiyotining o'rni.....	356
<b>Abdullayev Ro'zimuxammad Akramjon o'g'li</b>	
Nemis tilida derivatsion leksik birliklarning o'qitishning lingvodidaktik asoslari .....	361
<b>Abduraxmanov Sirojiddin Muminkulovich</b>	
Bo'lajak o'qituvchilarda baholash madaniyatini shakllantirish: adolatli, obyektiv va motivatsiyalovchi baholashga tayyorlash .....	365
<b>Boymirzayev Farxodjon Raxmatjon o'g'li</b>	
Maktab ta'limida ko'paytirishning qulay usullari.....	371
<b>Ergasheva Shahlo Shoabdullo qizi</b>	
Sensor integratsiya buzilishlari bolaning nutq, harakat va hissiy rivojlanishiga ta'siri .....	375
<b>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</b>	
Inson jamiyatdagi ish faoliyatida va psixologiyasida sportning o'rni.....	378
<b>Isoqov Nuriddin Halim o'g'li</b>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini integrativ o'qitishga metodik tayyorgarligini takomillashtirish .....	382
<b>Jo'rayeva Nargiza Jamolidinovna</b>	
Обучение дошкольников иностранному языку в различных видах неречевой деятельности .....	386
<b>Марасулова Доно Нигматуллаевна</b>	

Til o'rgatishda matnning didaktik va kommunikativ ahamiyati .....	389
<b>Ungarbayeva Ayman Davletbayevna</b>	
Munavvarqori Abdurashidxonov – jadidchilik harakatining ma'rifatparvar yo'lboshchisi .....	393
<b>Xasanboyeva Ruxshona Nurmatjon qizi</b>	
Dars jarayonida o'quvchilarning tanqidiy fikrlashini shakllantirish .....	396
<b>Yulchiyeva Shoxsanam</b>	
Особенности использования современных педагогических технологий в преподавании естественных наук в общеобразовательной школе .....	399
<b>Мажидова Мадина Фархадовна, Мажидов Шерзод Фархадович</b>	
Повышение информационной грамотности и формирование информационной культуры студентов в среде дистанционного обучения.....	403
<b>Р. К. Аюезова</b>	
Воздействие медиа в контексте социального формирования личности.....	407
<b>Хайдарова Гулинур Нурбек кизи</b>	
Теоретические основы развития интеллектуальных способностей студентов .....	411
<b>Чинкулова Гулмехра Бахроновна</b>	
O'qituvchining o'z darsini tahlil qilishi: tajriba va amaliyot .....	417
<b>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li</b>	
Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini rivojlantirishda ma'naviy-axloqiy tadbirlarning o'rni .....	423
<b>G'aybullayeva Sabohat Ulug'bek qizi, Karshiyev Jaxongir Abdirayimovich</b>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining adabiy kompetensiyalarini rivojlantirishda matn ustida ishlashning ahamiyati.....	426
<b>Islomova Xafiza Azamatovna</b>	
O'quvchilarda estetik qobiliyatlarni shakllantirishda xalq og'zaki ijodining tarbiyaviy-metodik salohiyati .....	430
<b>Kaxarova Gulnora Sa'dullayevna</b>	
Boshqaruv kompetentligi tushunchasining pedagogik psixologik va menejment sohalaridagi ilmiy asoslari va evolyutsiyasi.....	434
<b>Mamatqulova Kimyoxon Abdullilovna</b>	
Muhandislik ta'limida zamonaviy kompyuter grafikasi vositalari yordamida talabalarning konstruktorlik faoliyatini rivojlantirish.....	438
<b>Muxitdinov Abdurahob Abduvalievich</b>	
Turizm sohasiga oid terminlarni o'qitishda axborot texnologiyasi orqali takomillashtirish .....	442
<b>Nishanova Hafiza Vafiqulovna</b>	
Ilmiy maqola yozish kompetensiyasini rivojlantirishda statistik metodlarni integratsiyalashning ta'limiy samaradorligi .....	446
<b>Rahimova Indira Qudrat qizi</b>	
Sotsiologiyadagi asosiy tushunchalari va konsepsiyalari .....	451
<b>Rustamova Mohimbonu Maxammadjon qizi</b>	
Pedagogik mahoratni baholashda O'zbekiston va Kanada tajribasining qiyosiy tahlili .....	455
<b>Tursinova Zoxida Sharabidinovna</b>	
Basketbolning insonning jismoniy va kognitiv rivojlanishiga ta'siri: ilmiy tahlil.....	463
<b>Umarjanov Alimardon Alisher o'g'li</b>	
Talaba qizlar psixik salomatligi xususiyati deviant xulq-atvorni keltirib chiqaruvchi omil sifatida.....	466
<b>Xasanova Mashxura Abduvalievna</b>	
Ta'lim jarayonida o'yinlardan samarali foydalanish texnologiyasi.....	471
<b>Ortiqova Yulduz Akram qizi</b>	
Innovatsion ta'lim muhitida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik mahoratini teatr pedagogikasi vositalari orqali rivojlantirish .....	475
<b>Xudoyberganova Matluba Qulsoxatovna</b>	
Talaba-qizlarda ongli vatanparvarlikni aniqlashda L. Starkining tanqidiy fikrlashni baholaydigan modifikatsiya qilingan testidan foydalanish metodikasi .....	479
<b>Egamberdiyeva Nodira Melibayevna, Xaydarova Ra'no Anvarovna</b>	
Akademik litseylarda fizikani o'qitish jarayoniga "Case-Study" metodini integratsiyalash .....	484
<b>Batirov Behzod Baratovich</b>	
Nasriy asarlarni o'rgatish samaradorligini oshirish .....	489
<b>Maftunaxon Akbarova</b>	





Autik spektr buzilishi bo'lgan bolalarda sun'iy intellekt yordamida shaxsiylashtirilgan o'qitish .....	493
<b>Norboyeva Zamira Ravshanbekovna</b>	
Milliy libos dizaynida an'anaviy va zamonaviy elementlar uyg'unligi .....	496
<b>Xo'jamurodova Sevinch Abdilmajidovna</b>	
Роль дидактических игр в развитии пространственного воображения учащихся .....	499
<b>Валиев А. Н., Иброхимова Д. Н.</b>	
Технология проблемного обучения как средство формирования критического мышления при обучении русскому языку .....	505
<b>Собирова Гулибарно Зайнитдин кизи</b>	
Bo'lajak o'qituvchilarning amaliyot jarayonida raqamli pedagogik resurslardan foydalanish samaradorligi .....	510
<b>Djuraboyev Maqsudbek Karimbek o'g'li, To'xtayeva Robiya Ravshanbek qizi</b>	
Changes in Milk Production and Quality Indicators of Milk Flow (Goats) in Accordance With their Origin and Feeding .....	515
<b>Abdurasulova Kamola G'afurovna, Pardayeva Muborak, Tursunqulova Diyora, Fayziyeva Vazira</b>	
Maktab o'quvchilarining tarixiy jarayonlarni idrok etishida badiiy adabiyotlarning o'rni .....	519
<b>Akbutayeva Nafisa Bozarovna</b>	
Talabalarda ijodiy kompetensiyaning pedagogik-psixologik jihatlari .....	525
<b>Berdiyeva Nilufar Berdiyev qizi</b>	
Bo'lajak muhandislarni kasbiy faoliyatga tayyorlash muhim pedagogik muammo sifatida .....	529
<b>Ibragimov Abdulla Abdurayimovich</b>	
Nutqiy rivojlanishi sust bo'lgan maktabgacha yoshdagi bolalarda ko'rgazmali-obrazli tafakkur xususiyatlari .....	536
<b>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</b>	
Biologiyaning "Ekosistema" bobini muammoli o'qitish metodikasini takomillashtirishga doir materiallarni tanlash tamoyillari .....	540
<b>Jumanov Muratbay Arepbayevich, Ravshanova Umida Baxriddinovna</b>	
Sharq mutafakkirlarining ma'naviy merosidan maktabgacha yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarni shakllantirishda foydalanish .....	544
<b>A. Abdumannatov, Kattayeva Xumora Mamadiyor qizi</b>	
Yoshlar ma'naviyatining shakllanishida milliy an'analar va qadriyatlar .....	548
<b>Kulmatov Primkul Melikuziyevich</b>	
Ingliz tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv va ertaklardan foydalanish .....	552
<b>Madina Tashpulatova</b>	
Globalashuv davrida jahon geografiyasida siyosiy jarayonlar .....	555
<b>Mamatkulova Mayaguzal Yalqapberdiyevna</b>	
Ixtisoslashgan maktablarda ona tili va adabiyot darslarida kommunikativ mashqlardan foydalanish metodikasi .....	559
<b>Mavlanova Saidaxon Umarovna</b>	
How Bilingualism Enhances Human Personality .....	564
<b>Musulmonova Shokhruxa Mukhtorjon kizi</b>	
Axborot texnologiyalar asrida pedagoglarning tarmoq uyushmalari: norasmiy ta'lim platformasi uzluksiz kasbiy rivojlanish vositasi sifatida .....	568
<b>Pulatova E'tibor Obidovna</b>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarga ma'naviy qadriyat sifatida insonparvarlik tuyg'ularini singdirish prinsiplari .....	572
<b>Xakimova Marxabo O'raqovna</b>	
Harbiy vatanparvarlik tushunchasi va uning nazariy asoslari .....	576
<b>Xudoyqulov Alimjon Obloqulovich</b>	
Bo'lajak pedagoglarni kompetensiyaviy yondashuv asosida sinf rahbari faoliyatiga tayyorlashning texnologiyasi .....	579
<b>Xusenova Sadaqat Botirovna</b>	
Dars jarayonida o'quvchilarning diqqat etishmovchiligini oldini olish .....	585
<b>Yulchiyeva Shoxsanam</b>	
Факторы, влияющие на развитие духовно-эмоционального интеллекта: методы и приёмы его развития на уроках литературы .....	589
<b>Наврузова Е. П.</b>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Об особенностях применения энергетических терминов на уроках русского языка .....	592
<i>Халикова Мухтарам Набиевна</i>	
Klaks-pedagogikasi: G'arbiy Yevropadan O'zbekiston ta'lim amaliyotiga integratsiya imkoniyatlari .....	595
<i>Adilova Noila Baxridin qizi</i>	
New Modern Technologies in Teaching the Science of Ontogenesis Psychology.....	600
<i>Ahmadjonova Nargizaxon Adiljanovna, Turg'unova Sarvinoz</i>	
Psycholinguistic Characteristics of Prospective Teachers and Their Impact on Communicative Competence .....	604
<i>Babayeva Shahnoza Oybek qizi</i>	
Developing Intellectual Skills in Preschool Preparatory Groups.....	607
<i>Ergalieva Janar Aytkaievna</i>	
Arxitektura ta'limida virtual va kengaytirilgan reallik ta'lim texnologiyalaridan foydalanish .....	610
<i>Foziljonova Mohichexaxon Rahimjon qizi</i>	
Multimediali o'rgatuvchi majmua hayot faoliyati xavfzislighi va mehnat muhofazasi fanini o'qitishning elektron vositasi sifatida .....	614
<i>Hamidov Odil Abdurasulovich</i>	
Tizimli yondashuv asosida o'quvchilarning ma'naviy dunyoqarashini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	618
<i>Hasanova Gulbahor Davlatmamatovna</i>	
The Role of Art in Developing Creativity in Preschool Children.....	623
<i>Ibragimova Lizakhan Avezovna, Jakhmetova Aynura Azamatovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy fikrlashni shakllantirishda hikoya janrining o'rni.....	625
<i>Isroilova Bibioysha Ikromjon qizi</i>	
Pedagogik tolerantlik zamonaviy oliy ta'lim muassasalari magistratura talabalarining professional sifati sifatida .....	632
<i>Narzullayev Doniyor Shuxrat o'g'li</i>	
Case Study metodini biologiya ta'limiga integratsiya qilish orqali o'quvchilarning tabiiy-ilmiy kompetensiyalarini shakllantirish .....	639
<i>Raupova Mehrinigor Haydarovna</i>	
Rinolaliya nutq nuqsoniga ega bo'lgan bolalar tasavvur xususiyatlari .....	644
<i>Ruziyeva Guzal Shuxrat qizi</i>	
Talabalarda statistik va ehtimollik tafakkurini shakllantirishda 5E modelining o'rni .....	647
<i>Saliyeva Sevara Ma'mirbek qizi, Botirova Mavluda To'xtasin qizi</i>	
Inklyuziv ta'lim jarayonini tashkil etish jarayoni va samaradorligi .....	651
<i>To'xtamatova Maftuna Ismonjonovna</i>	
STEAM ta'lim texnologiyasining optika bo'limini o'qitishdagi samaradorligi .....	655
<i>Turdaliyev Ulug'bek Valijon o'g'li</i>	
Umumta'lim maktablarida chet tili o'qitishda raqamli platformalarni integratsiya qilishning texnologiyasi va samaradorlik modeli .....	658
<i>Tursunboyeva Mavjudaxon Shukurillo qizi</i>	
Autistik spektri buzilishi bo'lgan bolalarda sensor-motor korreksiya asosida psixomotor rivojlanishni qo'llab-quvvatlash tizimi .....	664
<i>Usmanova Nilufar Ilhom qizi</i>	
Prostata bezining xavfsiz giperplaziyasi profilaktikasini augmented reality texnologiyasi asosida o'qitishni takomillashtirish .....	670
<i>Xo'jamberdiyev O'tkirbek Egamberdi o'g'li</i>	
Ecological Education in General Education Schools.....	675
<i>Xojanov Baxadir Keunimjaevich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talabalarining volontyorlik faoliyatini tashkil etishning nazariy jihatlarini .....	678
<i>Xushnazarova Ma'mura Nodirovna</i>	
Xalq qo'shiqlari orqali 6–7-sinf o'quvchilarida adabiy- nutqiy kompetensiyalarni rivojlantirish .....	681
<i>Yuldasheva Noila Ravshan qizi</i>	
Креативное мышление: на пути к совершенствованию .....	685
<i>Абдулбориева Мехруза Анвар қизи</i>	
Зарубежный опыт в профессиональном образовании: тенденции и перспективы.....	689
<i>Азизова Асаль Руслановна</i>	



Muloqot turlari klassifikatsiyasi xususida shaxslararo muloqot madaniyati .....	693
<b>Urakov Sherzod Raxmonovich, Usarov Orifjon Olimovich</b>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kitobxonlik vositasida badiiy adabiyot namunalariga qiziqishni shakllantirish omillari va yo'nalishlari .....	697
<b>Mingbayeva Barno Ubaydullayevna</b>	
Didaktik intellektual o'yinlar vositasida ko'zi ojiz va zaif ko'ruvchi o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirish metodikasi .....	701
<b>Sharofutdinova Ra'noxon Shavkatovna</b>	
Tanqidiy fikrlash va informatika ta'limining nazariy asoslari.....	705
<b>Hasanova Sumanbar Hamroqulovna</b>	
Internet qaramligi natijasida yuzaga keluvchi zamonaviy Maugli sindromining psixologik xususiyatlari va davolash usullari .....	709
<b>Polvanov Rasulbek Baxtiyarovich</b>	
Ismlarning o'ziga xosligi va badiiy onomastikadagi o'rni .....	713
<b>Sanakulov Zayniddin Ibodullayevich</b>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faolligini rivojlantirishda o'qib tushunishning hamohangligi .....	717
<b>Shermo'min Yarmatov</b>	
Raqamli zamon va oila: ijtimoiy tarmoqlarning nikoh barqarorligiga ta'siri .....	720
<b>Nazokat Xudoyqulova</b>	
Ingliz tilini chet tili sifatida o'rgatishda elektron korpuslar, KWIC, Word Sketch va Konkordans usullarini qo'llash .....	725
<b>Amonova Mahbuba Olimovna</b>	
Bo'lajak sport o'qituvchilarining emotsional intellekt va pedagogik kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish usullari .....	728
<b>Ibragimov Aziz Tulkunovich</b>	
Optik-mnestik afaziyada olib boriladigan logopedik ishlar mazmuni .....	732
<b>Otajonova Dilrabo Ramil qizi</b>	



# INGLIZ TILINI CHET TILI SIFATIDA O'RGATISHDA ELEKTRON KORPUSLAR, KWIC, WORD SKETCH VA KONKORDANS USULLARINI QO'LLASH

Amonova Mahbuba Olimovna

Buxoro shahar 43-umumta'lim maktabi  
ingliz tili fani o'qituvchisi

**Annotatsiya:** Korpus tilshunosligining taraqqiyoti ingliz tilini chet tili sifatida o'qitishda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ushbu maqolada elektron korpuslar, konkordanslar, KWIC texnologiyasi va so'z tasvirlari (word sketch)ning ta'lim jarayonidagi qo'llanilishi ko'rib chiqiladi. BNC va COCA korpuslari bilan ishlash natijasida olingan empirik ma'lumotlar tahlili korpus metodlarining o'quvchilarning lug'at boyligini oshirishda samarali ekanini ko'rsatdi.

**Kalit so'zlar:** korpus lingvistikasi, konkordans, KWIC, word sketch, ingliz tili, chet tili, leksik kompetensiya, elektron korpuslar.

**Abstract:** The advancement of corpus linguistics is creating new opportunities for teaching English as a foreign language. This article examines the application of electronic corpora, concordances, KWIC technology, and word sketches in the educational process. Analysis of the empirical data obtained from working with BNC and COCA corpora demonstrates the effectiveness of corpus methods in enhancing students' vocabulary.

**Key words:** corpus linguistics, concordance, KWIC, word sketch, English language, foreign language, lexical competence, electronic corpora.

**Аннотация:** Развитие корпусной лингвистики открывает новые возможности для преподавания английского языка как иностранного. Настоящая статья рассматривает применение электронных корпусов, конкордансов, технологии KWIC и лексических профилей (word sketch) в образовательном контексте. Анализ эмпирических данных, полученных при работе с корпусами BNC и COCA, демонстрирует эффективность корпусных методов для формирования лексической компетенции учащихся.

**Ключевые слова:** корпусная лингвистика, конкорданс, KWIC, word sketch, английский язык, иностранный язык, лексическая компетенция, электронные корпусы.

## KIRISH

Korpus tilshunosligi til hodisalarini o'rganish yondashuvlarini tubdan o'zgartirib, tadqiqotchilarga asl matnlarning keng qamrovli to'plamlaridan foydalanish imkoniyatini yaratdi. Tilshunoslikda korpus yo'nalishining asoschisi Jon Sinkler tilning haqiqiy ishlashini tushunish uchun korpus ma'lumotlarining inqilobiy ahamiyatini ta'kidlagan edi: "Korpusdan foydalanish til tadqiqotiga tom ma'noda yana bir jihat qo'shadi" [1-b. 62]. Zamonaviy elektron korpuslar milliardlab so'z qo'llanishlarini o'z ichiga oladi. Bu birliklar an'anaviy tahlilda aniqlab bo'lmaydigan qonuniyatlarni ochish imkonini beradi. 1960-yillarda ishlab chiqilgan KWIC (Key Word in Context) texnologiyasi hamda raqamlashtirish korpus tahlilini yangi bosqichga olib chiqdi. Maykl Stabbs ta'kidlaganidek, "korpus usullari til egalarining o'zlari ham aniq bilmagan holda intuitiv ravishda foydalanayotgan yashirin til qo'llanish qoliplarini ochib beradi" [2-b. 13].

## MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Tadqiqotning metodologik asosini konkordans tahlili (KWIC), so'z tasviri (word sketch), kollokatsion tahlil, kalit so'zlar tahlili, chastota va dispersiya tahlili tashkil etadi. Tadqiqotning tajriba qismi B1-B2 darajadagi 60 nafar maktab o'quvchisi bilan olib borildi. Ular ikki guruhga bo'lindi. Nazorat guruhi lug'at materialini an'anaviy usullar bilan o'rganib bordi. Tajriba guruhi esa maqsadli so'z birikmalarining kollokatsiyalari va grammatik qoliplarini tahlil qilish uchun Sketch Engine platformasidan foydalandi. Lug'atni o'zlashtirishning miqdoriy ko'rsatkichlari turli vaqt oralig'ida o'tkazilgan testlar orqali qayd etib borildi.

T. MakEneri va E. Xardi "Korpus lingvistikasi: metod, nazariya va amaliyot" <sup>[3]</sup> nomli fundamental asarida korpus ma'lumotlarini tilni o'qitishda qo'llash yondashuvlarini tizimlashtirganlar. Mualliflar uchta asosiy yo'nalishni ajratib ko'rsatadilar: talabalarning korpuslardan bevosita foydalanishi (ma'lumotlarga asoslangan o'rganish), korpusga asoslangan o'quv materiallarini yaratish va darsliklarni korpusga yo'naltirilgan tahlil qilish. L. Flauerdyu nofilologik talabalarning akademik lug'atni o'zlashtirishida korpus konkordanslarining samaradorligini namoyish etdi. Uning tadqiqoti konkordanslar bilan ishlash ko'p ma'noli so'zlarning semantik nozikliklarini chuqur tushunishga yordam berishini ko'rsatdi <sup>[4-b. 342]</sup>. A. Boulton tillarni o'qitishda korpuslarni qo'llash bo'yicha 64 ta empirik tadqiqotning meta-tahlilini o'tkazdi va korpus usullarining yuqori samaradorligini ko'rsatuvchi  $d = 0,95$  o'rtacha ta'sir hajmini aniqladi <sup>[5-b. 361]</sup>.

## TAHLIL VA NATIJALAR

Tajribaning birinchi bosqichi konkordanslarni tahlil qilish orqali frazali fe'llarni (*look after, find out, put off, take up, come across, set up, turn out, look into*) o'zlashtirishga qaratildi. Tajriba guruhidagi o'quvchilar Britaniya Milliy Korpusidan olingan, har bir frazali fe'lining ishlatilishiga doir 50 tadan misolni o'z ichiga olgan namunalar ustida ishladilar.

1-rasm: **BNC interfeysi**

1-jadval: **Frazali fe'llarni bilish bo'yicha test natijalari**

Guruh	Dastlabki sinov (%)	Yakuniy sinov (%)	Kechiktirilgan sinov (%)
Nazorat guruhi	42.3	68.7	61.2
Eksperimental guruh	43.1	84.5	79.8

Otlar qatnashgan kollokatsiyalar tahlili tadqiqotning ikkinchi qismini tashkil etdi (sifat + ot: *empirical evidence, longitudinal study*; fe'l + ot: *conduct research, collect data*; ot + of + ot: *analysis of variance, effects of treatment*). Word Sketch texnologiyasi o'quvchilarga o'rganilayotgan so'zlarning odatiy birikmalarini ko'rgazmali tarzda aks ettirish imkonini berdi (evidence uchun: *robust/compelling evidence, evidence suggests/indicates*; data uchun: *collect/analyse/process data*; context uchun: *in the context of*; framework uchun: *theoretical/conceptual framework*).

Ish akademik nutqda tez-tez uchraydigan 30 ta ot (*evidence, data, analysis, method, approach, context, factor, hypothesis, framework, variable, outcome, literature, strategy, process, assessment, argument, perspective, model, function, structure, policy, environment, mechanism, phenomenon, implication, requirement, effect, issue, resource, scheme, trend*) bilan olib borildi. Tajriba guruhi odatda birga qo'llaniladigan kollokatsiyalarni yaxshiroq tanlay oldi (*make an analysis o'rniga carry out/conduct an analysis; strongly significant effect o'rniga statistically significant effect; many evidences o'rniga much evidence / a body of evidence; a research o'rniga a piece of research* yoki *shunchaki research*).


**2-jadval: Kollokatsiyalarni qo'llashning aniqlik darajasi**

Kollokatsiya turi	Nazorat guruhi	Ekspperimental guruh
Adjective + Noun	54.6	78.3
Verb + Noun	48.2	71.9
Noun + Noun	51.7	69.4

Tadqiqotning uchinchi qismi korpus tahlili orqali grammatik qoliplarni o'zlashtirishga qaratildi. O'quvchilar COCA korpusidagi turli tuzilmalarning qo'llanish chastotasini tahlil qilish orqali modal fe'llarning ishlatilishini o'rgandilar. Konkordanslar bilan mustaqil ishlash o'quvchilarning tilshunoslik kompetensiyasini rivojlantirdi va ularning lingvistik tahlil ko'nikmalarini shakllantirdi. E'tiborli jihati shundaki, tajriba guruhidagi o'quvchilar yozma topshiriqlarni bajarishda korpus manbalariga o'z tashabbuslari bilan murojaat qila boshladilar.

**3-jadval: Yozma ishlarda modal fe'llarning ishlatilishi**

Parametr	Nazorat guruhi	Ekspperimental guruh
Modal fe'llarning xilma-xilligi	4.2	6.8
Qo'llanilishning aniqligi (%)	72.4	87.6
Registrga muvofiqlik (%)	68.3	85.1

Olingan natijalar T. Kobbning xulosalariga mos keladi. U "korpus vositalari o'quvchilarga oddiy o'qish orqali erishib bo'lmaydigan yig'ilgan til tajribasini taqdim etishini ta'kidlagan" <sup>[6-b. 195]</sup>. Haqiqatan ham, konkordanslar bilan bir soat ishlash davomida o'quvchi bir oylik keng qamrovli o'qishga nisbatan ko'proq maqsadli leksik birlikning qo'llanish misollariga duch keladi. Word Sketch texnologiyasini qo'llash, ayniqsa, mavhum so'zlarni o'zlashtirishda juda samarali bo'ldi. A. N. Oveshkova korpus usullarining o'quvchilar mustaqilligini rivojlantirishdagi ahamiyatini ta'kidlagan <sup>[7-b. 72]</sup>. Tajriba guruhidagi o'quvchilarning tadqiqot ko'nikmalari shakllanganini kuzatishlarimiz tasdiqlaydi. Kurs yakuniga kelib, ishtirokchilarning 73 foizi til farazlarini tekshirish va qo'llanish misollarini izlash uchun korpus manbalaridan mustaqil foydalanishni davom ettirdi. Shu bilan birga, korpus yondashuvining ayrim cheklovlari ham aniqlandi. Konkordanslar bilan ishlashning boshlang'ich bosqichi tahliliy ko'nikmalari yetarli darajada rivojlanmagan o'quvchilarda qiyinchiliklar keltirib chiqardi. Misollarning katta hajmli korpuslari bilan ishlash jarayonidagi axborot yuklamasi o'quvchilarning bir qismida diqqatning pasayishiga olib keldi. A. Kilgariff "korpus ma'lumotlarini pedagogik jihatdan moslashtirish zarur"ligini ta'kidlagan edi <sup>[8-b. 63]</sup>. Bu bizning tadqiqotimizda o'z tasdig'ini topdi – dastlabki saralashsiz xom konkordanslardan to'g'ridan-to'g'ri foydalanish B1 darajasidagi o'quvchilar uchun samarasiz bo'lib chiqdi.

## XULOSA

Ingliz tilini o'qitish jarayoniga korpus texnologiyalarini joriy etish ushbu tadqiqotning empirik ma'lumotlari bilan tasdiqlangan katta didaktik salohiyatni namoyon qiladi. Konkordanslar, KWIC texnologiyasi va leksik profillardan foydalanish til qonuniyatlarini chuqur anglashni shakllantiradi, o'quvchilarning metalingvistik qobiliyati va mustaqilligini rivojlantiradi. Korpus usullari tilni qo'llashning haqiqiy namunalari kirish imkonini beradi, bu esa ayniqsa tabiiy til muhiti mavjud bo'lmagan sharoitda alohida ahamiyat kasb etadi.

**Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:**

1. Sinclair J. Developing Linguistic Corpora: A Guide to Good Practice Corpus and Text – Basic Principles // Tuscan Word Centre. Available online from: <http://www.ahds.ac.uk/creating/guides/linguistic-corpora/chapter1.htm>. – 2004.
2. Stubbs M. Words and Phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics. – John Wiley & Sons, 2001.
3. McEnery T., Hardie A. Corpus Linguistics: Method, Theory and Practice. – Cambridge University Press, 2011.
4. Flowerdew J. Corpora in Language Teaching // The Handbook of Language Teaching. – 2009. – C. 327-350.
5. Boulton A., Cobb T. Corpus Use in Language Learning: A Meta-Analysis // Language Learning. – 2017. – T. 67. – № 2. – C. 348-393.
6. Cobb T. From Corpus to CALL: The Use of Technology in Teaching and Learning Formulaic Language // Understanding Formulaic Language. – Routledge, 2018. – C. 192-210.
7. Oveshkova A. N. Work with English Corpora as a Means of Promoting Learner Autonomy // Образование и наука. – 2018. – T. 20. – № 8. – C. 66-87.
8. Kilgariff A. et al. Corpora and Language Learning with the Sketch Engine and SKELL // Revue française de linguistique appliquée. – 2015. – № 1. – C. 61-80.

- 
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari



# MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

**Mas'ul muharrir:** Ramzidin Ashurov

**Ingliz tili muharriri:** Murod Xoliyorov

**Musahhih:** Alibek Zokirov

**Sahifalovchi va dizayner:** Iskandar Islomov

---

**2025. №7**

---

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.  
**Litsenziya raqami: № 136361.**

**Manzirimiz:** Toshkent shahar, Yunusobod tumani  
19-mavze, 17-uy.